

Słowackiego bolesny rozrachunek
z narodem

GRÓB AGAMEMNONA

Geneza *Grobu Agamemnona*

- Wiersz powstał w 1839 roku i był częścią pieśni VIII poematu *Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu*.
- W czasie podróży po Grecji poeta dotarł do miejsca, które wówczas uważane było za grobowiec Agamemnona – króla Argos i Myken, naczelnego wodza wojsk greckich w czasie wojny z Troją. Gigantyczna budowla była nakryta największą kopułą świata aż do II wieku, kiedy to w Rzymie powstał Panteon. Z czasem, po badaniach archeologicznych, okazało się, że miejsce to nie jest grobem Agamemnona, lecz tzw. skarbcem Atreusza. Grobowiec został obrabowany, jednak część budowli (np. fragmenty reliefów i ozdobnych kolumn) znajduje się obecnie w Muzeum Brytyjskim w Londynie.

Kompozycja utworu

- Poeta, zafascynowany twórczością Homera i samą *Iliadą*, zwiedzając tajemnicze miejsce pochówku greckiego wodza, urzeczony ciszą i śladami przeszłości, zaczyna snuć egzystencjalne i filozoficzne refleksje o wielkich ludziach, wspaniałych czynach i ich przemijaniu.
- W pierwszej części utworu nawiązuje do swojej twórczości, jej znaczenia i niezrozumienia przez czytelników.
- Część druga utworu, choć odwołuje się do wspomnień o Termopilach i Cheronei, ukazuje obraz Polski. Poeta przedstawia polskie społeczeństwo, ale głównie kreśli wizerunek polskiej szlachty.

Podmiot liryczny w *Grobie Agamemnona*

- podróżnik zdający relację ze zwiedzania mitycznego grobu króla Agamemnona;
- poeta snujący refleksję o swej sytuacji twórczej;
- romantyk opisujący swoje nastroje;
- Polak rozważający stan państwa i narodu;
- przykre przeżycia osobiste i narodowe tematem twórczości poety (smutki błahe, wiotkie, kruche, mój los na grobowcach siadać);
- poczucie niedoskonałości własnej twórczości (niema harfa);
- skargi na obojętność odbiorców (słuchacze głusi) lub ich brak (umarli);
- brak satysfakcji artysty (tak pełny wstrętu);
- wezwanie do oddania się poetyckiemu natchnieniu i przełamania nastroju apatii (na koń!, lecę)

Refleksja Słowackiego nad Polską i Polakami

Grecja i Polska – podobieństwo między państwami

Czego dotyczy?	Na czym polega?
sytuacji państwa	niewola, zagrożenie bytu narodowego (XIX-wieczna Polska zagrabiona przez trzech zaborców, starożytna Grecja zaatakowana przez Persów)

Grecja i Polska – różnica między państwami

Czego dotyczy?	Na czym polega?
postawy obywateli	Polacy – brak ducha walki, brak determinacji, niezdolność do bezgranicznego poświęcenia, pogodzenie się z klęskami i niewolą, brak wiary w odzyskanie niepodległości

GRECJA

symbolika historyczna	jej interpretacja
Termopile	zwycięstwo moralne, najwyższe poświęcenie, walka do końca bez szans na zwycięstwo, wierność zasadom honoru nakazującym zwyciężyć albo zginąć
symbolika stroju, wyglądu	jej interpretacja
nagość	piękno duchowe, czystość moralna, piękno i prawda, wcielenie doskonałości, przedkładanie dobra wspólnego ponad własny los

POLSKA

symbolika historyczna	jej interpretacja
Cheronea	klęska, hańba, pogrzebana szansa na przeciwstawienie się okupantom, sprzeniewierzenie się dewizie „tryumf albo zgon”
symbolika stroju, wyglądu	jej interpretacja
czzerwony kontusz czerep złoty pas	tradycja sarmacka, wady szlachty, np. egoizm klasowy, wyzysk chłopów, ograniczenie umysłowe
koszula Dejaniry	zgubne, powierzchowne przyzwyczajenia, np. prymitywna rubaszność
symbolika zwierząt	jej interpretacja
paw	duma, pycha, megalomania
papuga	bezmyślne naśladownictwo prowadzące do duchowego unicestwienia

Przyczyny upadku powstania listopadowego według Słowackiego

- brak heroizmu i determinacji Polaków w walce, zdolności do poświęcenia życia;
- brak jedności narodu; podział na szlachtę – „czerep rubaszny” i lud – „duszę anielską”, niedocenywanie prostego ludu, zniewalanie i wykorzystywanie go;
- wady szlachty dotyczące zachowania, charakteru, umysłowości;
- brak wiary w odzyskanie niepodległości.

Wizja wymarzonej Polski

- wyzwolenie się z pęt zgubnej tradycji, odrzucenie złych aspektów sarmackiej przeszłości;
- demokratyzacja życia społecznego (klasowa interpretacja metafor dusza anielska i czerep rubaszny jako peryfraz chłopów i szlachty) – jedność tych klas społecznych;
- odrodzenie się silnego, jednolitego organizmu państwowego – "posąg z jednej bryły";
- zmartwychwstanie narodu zahartowanego w burzach dziejowych;
- ujawnienie zalet charakteru narodowego Polaków (duszy anielskiej), ale i rozwój intelektualny

Fragment utworu z cyklu *Przypowieści i epigramaty* Słowackiego

Szli krzycząc: „Polska! Polska!” – wtem jednego
razu

Chcąc krzyczeć zapomnieli na ustach wyrazu;
Pewni jednak, że Pan Bóg do synów się przyzna,
Szli dalej krzycząc: „Boże! ojczyzna! Ojczyzna”.
Wtem Bóg z Mojżeszowego pokazał się krzaka,
Spojrzał na te krzyczące i zapytał: „Jaka?”

Polska w oczach poetów romantycznych

Adam Mickiewicz

Nasz naród jak lawa
z wierzchu zimna i twarda,
sucha i plugawa;
Lecz wewnętrznego ognia sto
lat nie wyziębni,
Plwajmy na tę skorupę i
zstąpmy do głębi.

Podtrzymywanie narodu na
duchu, dostrzeganie potencjału
Polaków, krzepienie serc,
mesjanizm.

Juliusz Słowacki

O! Polsko! póki ty duszę anielską
Będiesz więziła w czerepie
rubasznym
Póty kat będzie rąbał twoje cielsko,
Póty nie będzie twój miecz zemsty
strasznym,
Póty mieć będziesz hyjenę na sobie,
I grób – i oczy otworzone w grobie

Krytyka narodu, rozdrapywanie ran,
potrząsanie narodem, aby się
opamiętał i zmienił.